

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA PETRO CARBO CHEM S.E. împotriva ROMÂNIEI

(Cererea nr. 21768/12)

HOTĂRÂRE

Art. 10 • Libertatea de exprimare • Condamnarea unui acționar minoritar pentru declarațiile făcute în presă/ mass-media privind gestionarea principalei întreprinderi chimice românești de către directorul acesteia • Chestiune de interes general care privește libera circulație a informațiilor și ideilor în domeniul activităților unor importante societăți comerciale și responsabilizarea directorilor acestora cu privire la interesele pe termen lung ale întreprinderilor acestora • Marjă de apreciere redusă • Limite mai largi ale criticii admisibile în privința directorului • Comunicarea de informații referitoare la chestiuni financiare susceptibile să afecteze patrimoniul societății reclamante • Declarații nelipsite de temeii faptic sau neîntemeiate pe informații false sau înșelătoare • Intenția de a iniția o dezbatere cu privire la gestionarea întreprinderii și nu de a o pune în pericol • Imposibilitatea de a cizela declarațiile sau de a le retrage înainte de publicarea lor • Discurs care nu conține detalii privind viața privată a directorului sau expresii injurioase • Efectul disuasiv al sancțiunii pecuniare simbolice • Necesitatea existenței unor motive foarte serioase pentru a justifica restrângerea libertății de exprimare în cadrul unor dezbateri privind chestiuni de interes public referitoare la o întreprindere importantă • Neasigurarea unui echilibru just între interesele concurente în discuție

STRASBOURG

30 iunie 2020

DEFINITIVĂ

30/09/2020

*Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Acesta poate suferi modificări de formă.*

În cauza Petro Carbo Chem S.E. împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Yonko Grozev, *președinte*,
Faris Vehabović,
Iulia Antoanella Motoc,
Branko Lubarda,
Carlo Ranzoni,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Péter Paczolay, *judecători*,

și Andrea Tamietti, *grefier de secție*,

Având în vedere cererea menționată anterior (nr. 21768/12) îndreptată împotriva României și prin care o societate europeană de tip holding, Petro Carbo Chem S.E. („societatea reclamantă”), a sesizat Curtea în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”), la 9 aprilie 2012,

decizia de a aduce cererea la cunoștința Guvernului român la 10 iulie 2015, observațiile părților, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 9 iunie 2020, pronunțată prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Cererea are ca obiect respingerea acțiunii civile introduse de societatea reclamantă, acționar minoritar al întreprinderii românești Oltchim S.A. Râmnicu Vâlcea („Oltchim”), împotriva lui C.R., președintele-director general al acestei întreprinderi, cu scopul de a-și proteja reputația, în contextul unui conflict mediatic care privea în principal modul în care C.R. conducea societatea Oltchim. Aceasta privește, de asemenea, obligarea societății reclamante, în urma acestei proceduri, la plata unei sume simbolice către C.R. pentru repararea prejudiciului moral suferit de acesta din urmă din cauza încălcării dreptului său la respectarea reputației sale. Societatea reclamantă invocă art. 8 și 10 din Convenție.

ÎN FAPT

2. Societatea reclamantă a fost înființată în 2007. Aceasta are sediul social în Duisburg, Germania. A fost reprezentată de Timoianu, avocat în București.

3. Guvernul român (Guvernul) a fost reprezentat de agenții săi guvernamentali, doamna O. Ezer fiind ultima dintre ei, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

I. EXPUNEREA CONFLICTULUI ÎN MASS-MEDIA

4. Societatea reclamantă deține în special numeroase situri industriale în Europa, inclusiv o uzină chimică în Polonia. În 2007, a devenit acționar minoritar al Oltchim, o societate cotate la bursa de valori care deținea cea mai mare uzină chimică din România și al cărei acționar majoritar era statul român (54% din capitalul social).

5. În 2008, s-a iscat un conflict privind gestionarea și strategia comercială a Oltchim între societatea reclamantă și C.R., președintele-director general al societății românești. Ambele părți și-au exprimat opiniile în mass-media, care a reprodus declarațiile făcute de acestea cu privire la situația economică a Oltchim și la neînțelegerile dintre organele de conducere ale Oltchim și societatea reclamantă.

6. La 14 martie 2008, un post național de televiziune specializat în domeniul afacerilor, *The Money Channel TV*, a publicat pe pagina sa de internet un articol intitulat „Oltchim acuzat la Bruxelles pentru ajutoare de stat în procesul privatizării”. În acest articol, societatea reclamantă și reprezentanții Oltchim și-au exprimat punctul de vedere cu privire la o plângere depusă de societatea reclamantă la Direcția Generală Concurență din Bruxelles, în care aceasta denunța o majorare a capitalului care fusese realizată prin conversia creanțelor statului în acțiuni, operațiune care, potrivit societății reclamante, constituia un ajutor de stat. Părțile relevante în speță ale acestui articol au următorul cuprins:

„[...] Acționarii minoritari de la Oltchim acuză autoritățile române și managementul societății că ascund situația reală a creanțelor și că transformă ilegal datoriile în acțiuni. «Această decizie de a mări capitalul social este făcută în așa fel încât tot acționarii minoritari vor acoperi datoriile», a declarat administratorul PCC SE [societatea reclamantă], W.Z.

O parte din acționarii minoritari au decis să sesizeze Bruxelles-ul în legătură cu un posibil ajutor de stat. «Nu este normal ca o companie să nu plătească dobânzi sau penalități [afere datoriilor]. Această conversie nu aduce niciun beneficiu Oltchim și nici AVAS-ului pentru că ea nu va avea efectul unei infuzii de capital real în societate», a spus consultantul juridic A.L.

C.R., Directorul general al Oltchim, neagă toate acuzațiile făcute de unii acționari minoritari. [El] a declarat pentru *The Money Channel* că demersul acționarului minoritar [societatea reclamantă] [împotriva majorării capitalului social] este doar o încercare de a bloca privatizarea societății [Oltchim], pentru a o aduce la faliment. [El susține că] [i]nteresul ar fi ca, mai târziu, compania [Oltchim] să fie cumpărată la un preț mai mic. [El adaugă că societatea reclamantă] «[dorește] cumpărarea Oltchim, a pachetului majoritar, pe bani cât mai puțini, așa că fac tot posibilul să ceară lichidarea societății. Indiferent dacă vor domni de la PCC [societatea reclamantă] sau nu, majorarea se va face».

[...] Acționarii minoritari susțin însă că nu au acces la informațiile exacte privind datoriile societății. Într-o scrisoare adresată Consiliului Concurenței, ei acuză o creștere considerabilă a datoriilor pe termen scurt. La începutul anului trecut, acestea depășeau 280 de milioane de euro pentru ca la sfârșitul lui 2007 să treacă de 430 de milioane de

euro. Directorul Oltchim, C.R., susține însă că datoriile totale ale societății se ridică la 210 milioane de dolari [...]"

7. La 17 aprilie 2008, ziarul *Cotidianul* a publicat un articol intitulat „Directorul și acționarul minoritar ai Oltchim se războiesc în declarații de presă”, ale cărui părți relevante în speță se citesc astfel:

„Întreprinderea germană [societatea reclamantă] denunță starea de confuzie creată de organele de conducere ale Oltchim prin prezentarea unor cifre artificiale acționarilor, în timp ce președintele-director general al acestei societăți afirmă că [societatea reclamantă] dorește să cumpere întreprinderea [Oltchim] (cât mai) ieftin.

Toate planurile de dezvoltare, precum și cifrele anunțate în urmă cu zece zile de către președintele-director general, au fost desființate punct cu punct de către principalul acționar minoritar, [societatea reclamantă]. Atât valoarea de piață a grupului din Vâlcea, cât și investițiile de sute de mii de euro anunțate de președintele-director general, au fost puse la îndoială de investitorii germani, care au prezentat propria versiune [a situației] în cadrul unei conferințe de presă. Potrivit lui C.R., la sfârșitul lunii octombrie 2007, întreprinderea Oltchim a înregistrat cea mai mare valoare istorică, și anume 1,5 miliarde EUR.

«În realitate, la 11 octombrie, când acțiunile au atins punctul culminant, capitalizarea întreprinderii s-a ridicat la doar 150 de milioane EUR, adică de zece ori mai puțin decât anunțase domnul C.R.», a declarat W.Z., director de dezvoltare în cadrul [societății reclamante]. Acesta din urmă a afirmat, de asemenea, că nu consideră că este posibilă realizarea programului de investiții de un miliard de euro anunțat de organele de conducere ale Oltchim, deoarece acesta ar reprezenta de nouă ori valoarea de piață a întreprinderii și de două ori valoarea datoriilor înregistrate. Din punctul de vedere al germanilor, cea mai mare greșală față de acționarii minoritari ar fi convertirea în acțiuni a datoriilor întreprinderii către stat, întrucât o astfel de conversie ar reduce participarea acționarilor minoritari. Potrivit [societății reclamante], legea care autorizează această operațiune a fost adoptată la 11 aprilie de către președinte.

W.Z. a declarat că grupul pe care îl reprezintă va introduce o acțiune în justiție împotriva deciziei [de conversie a datoriilor în acțiuni] și că se așteaptă ca UE să nu o valideze, deoarece conversia ar constitui ajutor de stat. Cu toate acestea, grupul german este pregătit să furnizeze fondurile necesare (20 sau 50 de milioane EUR) pentru a-și menține participarea actuală.

Directorul Oltchim contrazice cu fermitate afirmațiile lui W.Z. și acuză întreprinderea germană că dorește să împiedice majorarea participăției statului, astfel încât numai acționarii minoritari să poată subscrie și [societatea reclamantă] să devină acționar majoritar. «Aceștia ar dori să efectueze o privatizare mascată, prin alte mijloace, așa cum au procedat deja în Polonia. În orice caz, voi introduce o acțiune în justiție, având în vedere că, potrivit unor informații confidențiale, ne-au furat clienții din Germania», declară C.R.

[Societatea reclamantă] deține aproximativ 13% din acțiunile Oltchim. Cel mai mare acționar este statul, care deține 53,26% din capitalul social. Dacă datoriile către stat ar fi transformate în acțiuni, P.C.C. ar deține doar 1% din acțiuni.”

8. La 3 martie 2009, reprezentanții societății reclamante au organizat o conferință de presă privind situația financiară a Oltchim. Conținutul acestei conferințe a fost publicat pe site-ul Internet al societății reclamante

(www.pcc.eu) și se citește după cum urmează, în părțile sale relevante în speță:

„[...] Pentru [societatea reclamantă], acționar, și pentru domnul M. P., membru al consiliului de administrație, rezultatele financiare provizorii raportate la sfârșitul anului 2008 sunt înfricoșătoare. Oltchim a înregistrat pierderi în valoare de 52,8 de milioane EUR, de două ori mai mari în comparație cu anul 2007. În prezent, ca și în trecut, întreprinderea se află în dificultate, iar organele de conducere o gestionează din ce în ce mai prost. Așadar, nu putem rămâne în expectativă, trebuie să reacționăm. [Societatea reclamantă] și-a pierdut încrederea (pe care o avea) în organele de conducere ale Oltchim. Acestea nu sunt nici transparente, nici capabile să găsească o soluție viabilă pentru Oltchim; și în ceea ce privește problema deja ridicată – conversia – această operațiune nu va rezolva problemele întreprinderii. În loc să analizeze mai întâi motivele pentru care Oltchim generează pierderi, implementând un plan de investiții masiv, conducerea Oltchim fuge de problemele cu care se confruntă societatea. Potrivit [societății reclamante], rezultatul va fi asumarea unor riscuri foarte mari, o creștere a datoriei întreprinderii, care va ajunge în curând la 1 miliard de EUR, o creștere semnificativă a pierderilor și deschiderea unei proceduri de lichidare de mare anvergură cu privire la Oltchim. Investirea unor sume importante, fără o restructurare prealabilă, ar fi ca și cum ai încerca să umpli butoiul Danaidelor. Din mai 2007, când a devenit acționar al Oltchim, [societatea reclamantă] a muncit mult pentru a înțelege situația și potențialul acestei întreprinderi. Credem că, dacă ar fi bine gestionat, Oltchim are un potențial ridicat. [Societatea reclamantă] este interesată de privatizare. Oltchim este unul din principalele motive pentru care [societatea reclamantă] a decis, la 30 ianuarie 2009, să vândă divizia P.C.C. Rail către D.B. și să se concentreze pe dezvoltarea piețelor energetice și a produselor chimice în Europa. Această vânzare îi va oferi [societății reclamante] acces la fonduri proprii mai mari, pentru a-i permite să facă achiziții în sectorul chimic și să favorizeze dezvoltarea întreprinderilor astfel achiziționate.”

9. La 4 martie 2009, cotidianul *Business Standard* a publicat un interviu acordat de C.R., a cărui parte relevantă în speță are următorul cuprins:

„[...] Președintele director-general al grupului a ținut ieri să răspundă acuzațiilor aduse de acționarul minoritar [...] potrivit cărora Oltchim era în pragul falimentului din cauza managementului ineficient. Acesta a declarat că [societatea reclamantă] urma să fie dată în judecată de conducerea întreprinderii pentru a obține repararea prejudiciilor suferite de grup. Potrivit lui C.R., [societatea reclamantă] a intenționat să acționeze ca un cal troian în cadrul acționariatului, prin cumpărarea unui concurent al Oltchim din Polonia [...] «Dobânzile bancare aproape s-au dublat din cauza acuzațiilor [societății reclamante], în condițiile în care noi suntem la zi cu ratele lunare», a explicat C.R.”

10. La 6 martie 2009, cotidianul *Adevărul* a publicat un articol intitulat „După patru ani de criză, revenirea la marele fix”, în urma unui interviu acordat de C.R. cu privire la situația generală a Oltchim. Părțile relevante în speță ale acestui articol au următorul cuprins:

„O luptă dificilă cu acționarii minoritari

C.R. a precizat că reprezentanții principalului acționar minoritar, [societatea reclamantă], i-au propus în trecut să i se alăture în demersul de inițiere a unei acțiuni împotriva statului român, pentru a obține ștergerea datoriei pe care AVAS dorea să o transforme în acțiuni. «Le-am spus că nu există niciun motiv pentru a acționa astfel, dacă am putea adopta o strategie care să îi permită statului să își recupereze banii», a afirmat C.R. Potrivit acestuia, [societatea reclamantă] bloca din 2007 dezvoltarea întreprinderii. «În ciuda opoziției celor de la conducere, [societatea reclamantă] a reușit să realizeze o reducere a capitalului, generând o scădere a capitalizării bursiere, de la 1 miliard de euro la 100 de milioane de euro, în timp ce cheltuielile s-au dublat», a declarat C.R. «Ei au susținut că programul nostru de dezvoltare era nejustificat. Dar, în Polonia, au urmat aceeași strategie, au copiat planul nostru», a continuat directorul Oltchim, enumerând măsurile puse în aplicare, în special construirea unei centrale electrice de termoficare și înființarea unei linii de producție de polioli, proiecte realizate de [societatea reclamantă] în cadrul grupului pe care îl deține în Polonia. Este clar că interesul lor este de a reduce valoarea întreprinderii, pentru ca apoi să o obțină gratuit și să o închidă, având în vedere că este principalul concurent al grupului polonez. Acesta a adăugat că propunerea făcută de [societatea reclamantă] acționarilor de a-l revoca din funcție nu avea nici o șansă de reușită [...]

Ce părere aveți despre afirmațiile reprezentantului [societății reclamante], acționar minoritar, cu privire la iminența unui faliment?

«Este imposibil ca întreprinderea să dea faliment atâta timp cât deține cote de piață, [are] performanțe operaționale și [dezvoltă] planuri de restructurare. Afirmațiile în cauză nu fac decât să diminueze valoarea întreprinderii, scopul fiind acela de a le permite autorilor acestora să o (ră)sucumpere la un preț foarte mic [...]

11. La 16 martie 2009, cotidianul *Curierul național* a publicat un articol intitulat „[Societatea reclamantă], peștele cel mic îl înghite pe cel mare”, care cita declarațiile reprezentanților celor două întreprinderi, după cum urmează:

„[...] niciuna dintre măsurile pe care statul român a dorit să le aplice anul trecut pentru a asigura buna funcționare a Oltchim a fost acceptată de acționarul minoritar [...], acesta din urmă folosind metode precum notificări adresate Uniunii Europene. Prin urmare, capitalul social nu a fost majorat și [societatea reclamantă] a contestat chiar achiziționarea întreprinderii A.”, a declarat reprezentantul Oltchim. Chiar dacă săptămâna trecută [societatea reclamantă] și-a exprimat interesul pentru răscumpărarea capitalului de 53,26 % deținut de stat [...], nu ar fi în măsură să realizeze această operațiune, deoarece nu dispune de fondurile necesare și preferă să blocheze măsurile avute în vedere de statul român, care ar fi asigurat buna funcționare a întreprinderii.

„Ne pregătim să investim și să participăm la privatizarea Oltchim. Vrem capitalul de 53,26% deținut de stat, în plus față de acțiunile noastre. Dacă privatizarea nu are loc, ne vom mulțumi cu ceea ce avem în prezent”, a declarat W.Z. (reprezentant al [societății reclamante]) în cadrul unei conferințe de presă.

„Cu toate acestea, în declarațiile lor publice, reprezentanții [societății reclamante], W.P. și W.Z. au dezinformat constant opinia publică, investitorii, autoritățile române și Comisia Europeană, prezentând Oltchim într-o manieră înșelătoare, ca fiind o întreprindere aflată în pragul falimentului”, se afirmă în comunicatul transmis de Oltchim [...]

12. Tot la 16 martie 2009, portalul Internet *ICIS News*, dedicat industriei chimice (www.icis.com), a reluat și publicat o parte din declarația pe care societatea reclamantă o făcuse în presă la 3 martie 2009 (supra, pct. 8):

„În loc să analizeze mai întâi motivele pentru care Oltchim generează pierderi, implementând un plan de investiții masiv, conducerea Oltchim fuge de problemele cu care se confruntă societatea.”

13. La 22 martie 2009, C.R. a acordat un interviu care a făcut obiectul unui articol publicat în săptămânalul *Săptămâna Financiară*. Părțile relevante în speță ale acestui articol au următorul cuprins:

„Principalul acționar minoritar dorește să blocheze planurile de dezvoltare ale grupului Vâlcea și, astfel, să favorizeze o întreprindere poloneză pe care acesta o controlează [...] Pe vremea când era membru al consiliului de administrație, M. P. a avut acces la toate informațiile confidențiale privind dezvoltarea și investițiile Oltchim. Folosind aceste informații, [societatea reclamantă] a pregătit blocarea întreprinderii românești pe două planuri. Pe de o parte, aceasta s-a opus încercărilor Oltchim de a pune în aplicare un program de restructurare și o strategie de dezvoltare și, pe de altă parte, a angajat investiții similare în uzina chimică concurentă R., în care este acționar majoritar, creând un avantaj considerabil în favoarea întreprinderii poloneze pe piața externă. În plus, după ce a obținut informații privind intenția Oltchim de a achiziționa divizia petrochimică a întreprinderii A.P., [societatea reclamantă] a încercat să folosească aceste date în avantajul său. A încercat să negocieze acest aspect direct la Viena [...] Tranzacția a eșuat, iar reprezentanții [societății reclamante] au declarat că prețul solicitat [...] este prea mare [...] În realitate, pare să fie vorba despre spionaj industrial. Potrivit Mediafax, reprezentanții Oltchim l-au acuzat pe directorul de dezvoltare al [societății reclamante], W.Z., că este colaborator al serviciilor secrete poloneze [...] Sursele noastre indică faptul că P. și Z. sunt ofițeri de rang înalt, care au făcut studiile în cadrul serviciilor secrete ale fostei URSS. Conform instrucțiunilor primite [de P. și Z.], aceștia acționează în interesul anumitor cercuri rusești, achiziționând întreprinderi strategice din țările țintă, care activează în sectoarele energiei și petrochimiei. [...] [societatea reclamantă] nu dispune de fondurile necesare și încearcă să blocheze activitatea întreprinderii românești [...] Atunci când au înțeles că Oltchim este susținută de statul român, [reprezentanții societății reclamante] și-au intensificat acțiunile. Reprezentanții [societății reclamante] au organizat o conferință de presă în cursul căreia au atacat punct cu punct strategia de dezvoltare. Apoi, la 30 martie, aceștia au convocat adunarea generală a acționarilor, cerând înlocuirea lui C.R., președintele director-general, care le ținuse piept până atunci.

Potrivit unor rapoarte, [societatea reclamantă] este sprijinită în România de actuali sau foști angajați ai serviciilor secrete. [Societatea reclamantă] exercită, de asemenea, o presiune considerabilă asupra politicianilor din partide politice importante. Acțiunile și declarațiile recente ale directorilor [societății reclamante] privind situația Oltchim reflectă conflictul de interese cu care se confruntă acționarul minoritar și intențiile reale ale campaniei de dezinformare și manipulare desfășurată de acesta în ultimele luni și care vizează interesele Oltchim și ale statului român, în calitate de acționar majoritar. Rămâne de văzut dacă [societatea reclamantă] va reuși să reducă valoarea de piață a întreprinderii chimice din Vâlcea, pentru a o cumpăra la un preț mic, sau dacă statul român va avea forța să contracareze acțiunile acționarului concurent.”

II. PROCEDURA JUDICIARĂ

A. Acțiunea în răspundere civilă

14. La 9 iunie 2009, societatea reclamantă a sesizat instanțele naționale cu o acțiune în răspundere civilă împotriva lui C.R. Aceasta i-a imputat faptul că a declarat în presa locală și națională (supra, pct. 6-7, 9-11 și 13) că era responsabilă pentru situația economică precară a Oltchim, că s-a opus în mod fraudulos conversiei în acțiuni a datoriei către stat și că încerca să deprecieze activitatea întreprinderii. Aceasta considera că acuzațiile lui C.R. erau false și defăimătoare și că au adus atingere reputației și imaginii sale. C.R. a formulat o cerere reconvențională, considerând că mai multe declarații publice făcute de reprezentanții societății reclamante (supra, pct. 8 și 12) au adus atingere onoarei și reputației sale.

15. Prin hotărârea din 26 ianuarie 2010, Tribunalul Vâlcea a respins acțiunea societății reclamante și a admis cererea reconvențională. Acesta a obligat societatea reclamantă la plata unor daune-interese cu o valoare simbolică, și anume 1 leu românesc (RON – adică aproximativ 0,23 EUR), și a dispus publicarea hotărârii în două numere consecutive ale unui ziar național. Acesta a hotărât că societatea reclamantă, acționar minoritar și concurenta directă a Oltchim în Europa Centrală și de Est, a purtat, împotriva intereselor întreprinderii și împotriva conducerii acesteia, un război mediatic ce l-a vizat implicit pe C.R., o persoană publică cu o anumită notorietate în mediul de afaceri. Tribunalul a considerat că, deși societatea reclamantă și-a justificat declarațiile defăimătoare făcute în presă prin intenția de a acționa cu prudență și diligență și cu scopul de a se proteja, toate demersurile sale au fost dictate în realitate, de un spirit de concurență neloială și de o lipsă de loialitate. Acesta a reținut că declarațiile reprezentanților societății reclamante au transmis opiniei publice o imagine negativă a Oltchim și a președintelui-director general al acesteia și că au generat o stare de îngrijorare în rândul partenerilor de afaceri.

16. În continuare, tribunalul a apreciat că, în acest context factual, probabil că intervențiile lui C.R. erau menite să își calmeze și să își liniștească partenerii de afaceri și să le restabilească încrederea. În plus, acesta a constatat că societatea reclamantă încercase să împiedice acordarea unui împrumut pentru achiziționarea întreprinderii A., declanșând diferite proceduri în fața instanțelor interne și făcând declarații în presă prin care intenționa să propage ideea potrivit căreia, de fapt, acest împrumut nu era un împrumut rambursabil, ci un ajutor de stat interzis în Uniunea Europeană, în condițiile economiei de piață. Tribunalul a considerat că societatea reclamantă a avut un comportament neloial și netransparent, în special prin încercarea de a achiziționa pe cont propriu întreprinderea A., în timp ce C.R. negocia achiziționarea aceleiași societăți. În concluzie, „războiul economic” a fost însoțit de un război mediatic, care a generat o atmosferă de neîncredere în mediul de afaceri, inclusiv în cel bancar, într-o perioadă în care economia mondială trecea printr-o veritabilă criză.

17. Tribunalul a concluzionat că C.R. nu a avut un comportament ilegal, considerând că acțiunile acestuia au fost justificate de calitatea acestuia de președinte-director general și că, în această calitate, a acționat cu bună credință, în conformitate cu obligațiile de prudență și diligență, și în interesul întreprinderii sale. A considerat că aceste elemente relevau, fără îndoială, absența oricărei greșeli din partea pârâtului C.R. sau a oricărui prejudiciu moral care putea să angajeze răspunderea civilă delictuală a acestuia. Pentru aceste motive, tribunalul a respins cererea societății reclamante.

18. În continuare, acesta a declarat încă o dată că societatea reclamantă a desfășurat o campanie mediatică „agresivă împotriva intereselor Oltchim” și a conducerii sale, principala țintă a acesteia fiind C.R., Președintele-Director General al Oltchim. Mai precis, acesta a considerat că societatea reclamantă a difuzat informații tendențioase menite să discrediteze conducerea societății Oltchim și să compromită imaginea și relațiile comerciale ale acesteia, apreciind că această situație a încălcat dreptul la onoare și la reputație al Președintelui-Director General al Oltchim. A concluzionat că declarațiile lui C.R. erau judecâți de valoare, protejate de art. 10 din Convenție.

19. Societatea reclamantă a declarat apel împotriva acestei hotărâri. Aceasta a susținut în principal că tribunalul a efectuat o examinare discriminatorie a celor două acțiuni și a analizat acțiunea sa în mod arbitrar și superficial. Aceasta și-a reiterat argumentul potrivit căruia declarațiile lui C.R. îndeplineau condițiile necesare pentru angajarea răspunderii civile delictuale a autorului lor, în timp ce propriile sale declarații nu depășiseră cadrul normal al unui discurs critic, considerând că se limitase la exprimarea poziției sale cu privire la activitatea societății în care era acționar și la modul în care era gestionată această societate. Aceasta considera că tribunalul nu a ținut seama de dreptul său la respectarea libertății sale de exprimare.

20. Printr-o hotărâre din 23 iunie 2010, Curtea de Apel Pitești a respins apelul și a confirmat hotărârea pronunțată în primă instanță. În ceea ce privește acțiunea societății reclamante, aceasta a subliniat că, din documentele aflate la dosar, reiese că C.R. fusese împuternicit de Consiliul de Administrație al Oltchim să folosească toate mijloacele legale prin care putea fi contracarată orice acțiune menită să defăimeze întreprinderea sau să aducă atingere intereselor sale economice. Aceasta a considerat că, având în vedere funcțiile și atribuțiile sale statutare și legale, C.R. acționase cu bună credință și din convingerea că proteja interesele întreprinderii sale. Curtea de apel a observat, de asemenea, că societatea reclamantă nu a furnizat probe care să dovedească faptul că acesta ar fi urmărit un interes personal. În aceste condiții, a concluzionat că respectivul comportament al lui C.R. nu putea fi considerat ilegal și că nu a fost cauzat niciun prejudiciu. În ceea ce privește cererea reconvențională, curtea de apel a apreciat că tribunalul a hotărât în mod corect că declarațiile societății reclamante au un caracter ilegal, că depășesc limitele libertății de exprimare, că au cauzat un prejudiciu moral și că există o legătură de cauzalitate între aceste declarații și prejudiciul cauzat.

21. Sesizată cu un recurs de către societatea reclamantă, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins recursul acesteia ca fiind nefondat și a confirmat hotărârea Curții de Apel Pitești, printr-o hotărâre definitivă pronunțată la 24 ianuarie 2012. Aceasta a hotărât că niciunul dintre motivele de recurs prevăzute la art. 304 C. proc. civ. nu era întemeiat în prezenta cauză.

B. Celelalte proceduri judiciare

22. La 31 martie 2011, Judecătoria Vâlcea a respins definitiv o plângere penală formulată de Oltchim împotriva reprezentanților societății reclamante. În această plângere, Oltchim imputa societății reclamante că a utilizat informații confidențiale cu scopul de a crea un avantaj comercial pentru filiala sa poloneză. Instanța a considerat că nicio probă nu confirma faptele aflate la originea plângerii penale.

23. Printr-o decizie din 28 decembrie 2012, Tribunalul Vâlcea a respins acțiunea privind concurența neloială inițiată de Oltchim împotriva societății reclamante. Oltchim îi imputa acesteia din urmă faptul că se folosise în mod abuziv de calitatea sa de acționar pentru a obstrucționa planurile de dezvoltare ale Oltchim și că desfășurase în presă o campanie de denigrare bazată pe informații false. Tribunalul a concluzionat că societății reclamante nu i se poate imputa niciun act de concurență neloială.

24. Printr-o decizie definitivă din 13 mai 2014, Tribunalul Timiș a respins acțiunea inițiată de Oltchim împotriva a doi reprezentanți ai societății reclamante, în care aceasta îi acuza că împiedicaseră majorarea capitalului social și că desfășuraseră o campanie mediatică de denigrare. Acesta a hotărât că declarațiile în litigiu se bazează pe date publice referitoare la Oltchim, care atestau situația sa financiară precară.

III. PROCEDURA ÎN FAȚA COMISIEI EUROPENE

25. La 15 septembrie 2009, în urma notificării sale de către statul român și societatea reclamantă și în urma unei examinări preliminare, Comisia Europeană a inițiat, în conformitate cu articolul 108 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene („TFUE” – ex-articolul 88 alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, „TCE”), o procedură formală de examinare pentru a stabili dacă operațiunile de conversie în acțiuni a creanței statului asupra Oltchim, pe de o parte, și garanția bancară care acoperă un împrumut pe care societatea sus-menționată intenționa să îl obțină pentru a proceda la modernizarea capacităților sale de producție, pe de altă parte, constituiau ajutoare de stat interzise prin articolul 107 din TFUE [ex-articolul 87 alineatul (2) din TCE].

26. Printr-o decizie din 7 martie 2012, Comisia Europeană a concluzionat că respectiva conversie în litigiu nu implica un ajutor de stat și, în ceea ce

privește a doua măsură, a încheiat procedura formală de examinare, ca urmare a retragerii de către statul român a notificării sale în această privință.

27. În aprilie 2016, Comisia Europeană a inițiat o anchetă aprofundată pentru a stabili dacă anumite măsuri adoptate de România pentru sprijinirea societății Oltchim, în urma eșecului privatizării sale din septembrie 2012, erau conforme cu normele Uniunii Europene („UE”) privind ajutoarele de stat. La 17 decembrie 2018, Comisia a concluzionat că finanțarea publică acordată de România societății Oltchim, cu o valoare totală de aproape 335 de milioane EUR, plus dobânda, nu era compatibilă cu normele UE privind ajutoarele de stat și că aceasta trebuia recuperată. În temeiul articolului 16 alineatul (3) din Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015, această decizie era executorie.

IV. EVOLUȚIILE ULTERIOARE

28. Astfel cum reiese din informațiile suplimentare furnizate de părți, în ianuarie 2013, Oltchim a făcut obiectul unei proceduri de reorganizare judiciară și ulterior, în mai 2019, în urma unei încercări zadarnice de privatizare, al unei proceduri de lichidare judiciară. Societatea reclamantă a continuat să își majoreze participația la capitalul social al Oltchim. În 2018, aceasta deținea 32% din acțiuni, statul român rămânând acționarul majoritar.

CADRUL JURIDIC INTERN RELEVANT

29. Dispozițiile relevante în speță din fostul Cod civil, în vigoare înainte de 1 octombrie 2011, se citesc după cum urmează:

Art. 998

„Orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat, a-l repara.”

Art. 999

„Omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau prin imprudența sa.”

CADRUL JURIDIC INTERNAȚIONAL RELEVANT

30. Articolul 107 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene se citește după cum urmează, în părțile sale relevante în speță:

„(1) Cu excepția derogărilor prevăzute de tratate, sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre.

(2) Sunt compatibile cu piața internă:

(a) ajutoarele cu caracter social acordate consumatorilor individuali, cu condiția ca acestea să fie acordate fără discriminare în funcție de originea produselor;

(b) ajutoarele destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare;

[...]"

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 10 DIN CONVENȚIE

31. Societatea reclamantă consideră că, prin condamnarea sa la plata de daune-interese pronunțată de Tribunalul Vâlcea la 26 ianuarie 2010, din cauza declarațiilor făcute de aceasta cu privire la C.R., i-a fost încălcat dreptul la libertatea de exprimare. Aceasta invocă art. 10 din Convenție, ale cărui părți relevante în speță sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a transmite informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. [...]

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

A. Cu privire la admisibilitate

32. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea îl declară admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Societatea reclamantă

33. Societatea reclamantă susține că, în calitate de acționar minoritar, avea dreptul să își exprime opinia cu privire la activitatea Oltchim și la modul în care era condusă întreprinderea. Aceasta precizează că Oltchim era o societate cotate la bursă, care, în opinia sa, se confrunta cu o situație financiară extrem de dificilă din 2003 și că informațiile privind situația sa economică erau așadar cunoscute. Aceasta adaugă că rapoartele publice întocmite de auditori independenți atestau pierderile financiare ale Oltchim. Afirmă că informațiile

în litigiu care au fost divulgate se refereau numai la situația financiară a societății și nu includea elemente secrete sau confidențiale, care puteau să aducă atingere vieții private a lui C.R.

34. Societatea reclamantă consideră că, întrucât organele de conducere ale societății Oltchim au refuzat să comunice cu aceasta, declarațiile făcute, în opinia sa, în conformitate cu obligația de loialitate și discreție, în cadrul conferinței de presă (supra, pct. 8), au fost menite să alerteze opinia publică cu privire la o problemă de interes general. Aceasta precizează că Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional și-au exprimat, de altfel, îngrijorarea cu privire la strategia Oltchim și la riscul unei lichidări judiciare și că, în ciuda tuturor acestor avertismente, a fost totuși dispusă lichidarea judiciară a Oltchim (supra, pct. 28), cu consecințe financiare serioase. Aceasta face trimitere la jurisprudența Curții [*Heinisch împotriva Germaniei*, nr. 28274/08, pct. 89-90, CEDO 2011 (extrase)] și consideră că interesul general legat de divulgarea disfuncționalităților din activitatea unei societăți publice prevalează asupra protecției reputației profesionale și a intereselor comerciale ale acesteia. Societatea reclamantă susține că sancțiunea care i-a fost impusă de Tribunalul Vâlcea a descurajat-o să ia măsuri pentru a-și apăra drepturile în calitate de acționar minoritar al Oltchim.

b) Guvernul

35. Guvernul consideră că fondul dezbaterii în litigiu se referă la o chestiune de interes general, și anume administrarea uneia dintre cele mai importante întreprinderi din România la momentul faptelor. Acesta nu contestă existența unei ingerințe în exercitarea de către societatea reclamantă a dreptului său la libertatea de exprimare, dar consideră că această ingerință avea un temei juridic (supra, pct. 29), avea ca scop protejarea reputației lui C.R. și era necesară într-o societate democratică. În ceea ce privește acest din urmă aspect, Guvernul arată că instanțele interne și-au pronunțat hotărârile după ce au analizat conținutul declarațiilor făcute în cadrul conferinței de presă organizate de societatea reclamantă (supra, pct. 8) și al celor conținute în articolul publicat pe un portal internet dedicat industriei chimice (supra, pct. 12), potrivit cărora Oltchim suferise pierderi „însălmântătoare”, care puteau avea ca rezultat „o lichidare de mare anvergură”. Acesta precizează că declarațiile în cauză au creat o stare de panică în rândul unora dintre partenerii de afaceri ai Oltchim, fapt considerat de către Tribunalul Vâlcea drept o încălcare clară a dreptului lui C.R. la respectarea imaginii și reputației sale. Guvernul adaugă că societatea reclamantă avea doi reprezentanți în Consiliul de Administrație al Oltchim și că era obligată să respecte obligația de prudență. În această privință, invocă *mutatis mutandis*, hotărârea *Marchenco împotriva Ucrainei* (nr. 4063/04, pct. 45, 19 februarie 2009).

36. Guvernul susține că prezenta cauză se referă la acționarii minoritari nemulțumiți de deciziile luate de conducerea societății lor și, prin urmare, este diferită de cauzele referitoare la „avertizorii de integritate” (*whistleblowers*).

De asemenea, susține că acuzațiile societății reclamante constituie imputări de fapt, având în vedere limbajul tehnic utilizat (pierderi „însălmântătoare”, „creșterea semnificativă a pierderilor”, „lichidare de mare anvergură”) și au fost menite să provoace o stare de panică. Acesta susține că persoana în cauză a folosit o strategie de comunicare înșelătoare, menționând că pierderile financiare considerabile suferite de Oltchim în 2008, ca urmare a crizei financiare globale, nu au făcut obiectul niciunei avertizări în cadrul grupului din care făcea parte societatea reclamantă, ci, dimpotrivă, acestea au fost mediatizate pe scară largă în România și au fost atribuite unei gestionări defectuoase. În cele din urmă, acesta arată că sancțiunea impusă societății reclamante era simbolică (supra, pct. 15) și a avut consecințe ne semnificative asupra persoanei în cauză.

2. Motivarea Curții

a) Cu privire la existența unei ingerințe „prevăzute de lege” și care urmărește un „scop legitim”

37. Curtea observă în primul rând că părțile sunt de acord cu faptul că respectiva condamnare civilă a societății reclamante pentru atingerea adusă onoarei și reputației lui C.R. constituie o ingerință în exercitarea de către aceasta a dreptului său la libertatea de exprimare. Aceasta este și opinia Curții, care constată, în plus, că ingerința era prevăzută de lege, în speță art. 998 și 999 din fostul Cod civil (supra, pct. 29). Curtea subliniază că măsura incriminată viza protecția reputației lui C.R. și, prin urmare, a urmărit un scop legitim în sensul art. 10 § 2 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Heinisch*, citată anterior, pct. 49).

Rămâne de stabilit dacă această ingerință era „necesară într-o societate democratică”.

b) Cu privire la necesitatea ingerinței „într-o societate democratică”

i. Principii generale

38. Curtea reamintește principiile fundamentale care decurg din jurisprudența sa referitoare la art. 10, astfel cum sunt prezentate în special în hotărârile *Handyside împotriva Regatului Unit* (7 decembrie 1976, pct. 48-50, seria A nr. 24) și *Fressoz și Roire împotriva Franței* [(MC), nr. 29183/95, pct. 45, CEDO 1999-I]. Libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una dintre condițiile primordiale ale evoluției sale și ale dezvoltării fiecărei persoane. Sub rezerva art. 10 § 2, aceasta este valabilă nu numai în ceea ce privește „informațiile” sau „ideile” acceptate ori considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care rănesc, șochează sau neliniștesc. În plus, Curtea observă că art. 10 § 2 din Convenție nu lasă loc restrângerilor în privința libertății de exprimare în domeniul discursului politic sau al chestiunilor de interes

general. În fapt, marja de apreciere acordată statelor este redusă în cazul dezbaterilor asupra problemelor de interes general [*Baka împotriva Ungariei* (MC), nr. 20261/12, pct. 158-159, 23 iunie 2016, și *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), nr. 931/13, pct. 167, 27 iunie 2017].

39. Când își exercită competența de control, Curtea nu are sarcina de a se substitui instanțelor interne, ci de a verifica, din perspectiva art. 10 și în lumina cauzei în ansamblu, deciziile pe care acestea le-au pronunțat în temeiul puterii lor de apreciere. Aceasta trebuie să se asigure că autoritățile naționale s-au bazat pe o apreciere acceptabilă a faptelor (*Vogt împotriva Germaniei*, 26 septembrie 1995, pct. 52, seria A nr. 323), că ingerința în litigiu era proporțională cu obiectivele legitime urmărite și că motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica par „relevante și suficiente”. În ceea ce privește acest ultim aspect, Curtea trebuie să analizeze încălcarea în litigiu în lumina conținutului declarațiilor incriminate, precum și a contextului în care acestea au fost făcute. Natura și severitatea pedepselor aplicate sunt, de asemenea, elemente care trebuie luate în considerare (a se vedea, de exemplu, *Gündüz împotriva Turciei*, nr. 35071/97, pct. 42, CEDO 2003-XI). În plus, Curtea reamintește distincția care trebuie făcută între declarațiile de fapt și judecățile de valoare. Dacă materialitatea primelor poate fi probată, exactitatea celor din urmă nu poate fi demonstrată. Totuși, chiar și în cazul judecăților de valoare, proporționalitatea ingerinței depinde de existența unui temei factual pentru declarația incriminată, având în vedere că și o judecată de valoare se poate dovedi excesivă dacă este complet lipsită de un temei factual (*Pinto Pinheiro Marques împotriva Portugaliei*, nr. 26671/09, pct. 43, 22 ianuarie 2015, și numeroasele trimiteri citate).

40. Principiile generale aplicabile în cauzele în care dreptul la libertatea de exprimare, garantat de art. 10 din Convenție, trebuie să fie pus în balanță cu dreptul la respectarea vieții private, prevăzut la art. 8 din Convenție, au fost expuse de Curte în hotărârile Marii Camere *Von Hannover împotriva Germaniei* (nr. 2) [(MC), nr. 40660/08 și 60641/08, pct. 109-113, CEDO 2012] și *Axel Springer AG împotriva Germaniei* [(MC), nr. 39954/08, pct. 90-95, 7 februarie 2012]. Astfel, Curtea a stabilit un anumit număr de criterii, în contextul punerii în balanță a drepturilor în cauză, printre care se numără în special contribuția la o dezbatere de interes general, notorietatea persoanei vizate, comportamentul anterior al persoanei în cauză, conținutul, forma și repercusiunile publicației, modalitatea de obținere a informațiilor și veridicitatea acestora [*Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 90-95, și *Von Hannover* (nr. 2), citată anterior, pct. 109-113]. De asemenea, aceasta a precizat că, în acest tip de cauze, dacă punerea în balanță de către autoritățile naționale a fost realizată cu respectarea criteriilor sus-menționate, trebuie să existe motive serioase pentru ca opinia Curții să se substituie celei emise de instanțele interne [*Von Hannover* (nr. 2), citată anterior, pct. 107, și *Axel Springer AG*, citată anterior, pct. 88].

41. În cele din urmă, Curtea reamintește că marile întreprinderi se expun inevitabil și cu bună știință unei examinări atente a acțiunilor lor și, la fel ca în cazul oamenilor de afaceri care le conduc, limitele criticii admisibile sunt mai largi în privința acestora decât în cazul unei persoane particulare. Cu toate acestea, pe lângă interesul general pe care îl implică o dezbatere liberă cu privire la practicile comerciale, există un interes concurent de protejare a succesului comercial și a viabilității întreprinderilor, în beneficiul acționarilor și al angajaților, dar și pentru binele economic în sens larg. Prin urmare, statul beneficiază de o marjă de apreciere în privința căilor de atac pe care o întreprindere trebuie să le aibă la dispoziție în dreptul intern pentru a contesta veridicitatea afirmațiilor de natură să aducă atingere reputației sale și pentru a limita efectele acestora (*Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, nr. 68416/01, pct. 94, CEDO 2005-II, și *Kuliś și Różycki împotriva Poloniei*, nr. 27209/03, pct. 35, 6 octombrie 2009).

ii. Aplicarea acestor principii în speță

42. Curtea subliniază în primul rând că societatea reclamantă susține că scopul declarațiilor în litigiu era acela de a critica modul de conducere a Oltchim, al cărei acționar minoritar era, și, în special, de a atrage atenția opiniei publice asupra existenței unui risc major de lichidare judiciară (supra, pct. 33-34).

43. Curtea observă că afirmațiile societății reclamante nu se refereau la aspecte ale vieții private a lui C.R., ci la modul în care acesta gestiona activitatea Oltchim (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sabou și Pîrcălab împotriva României*, nr. 46572/99, pct. 39, 28 septembrie 2004). În acest context, în ceea ce privește discursul unui acționar minoritar cu privire la viitorul principalei întreprinderi chimice din România, al cărei acționar majoritar era statul român (supra, pct. 4), Curtea consideră că afirmațiile în litigiu priveau o chestiune de interes general referitoare la libera circulație a informațiilor și ideilor în domeniul activităților unor societăți comerciale puternice (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Steel și Morris*, citată anterior, pct. 95), precum și în domeniul responsabilizării persoanelor care conduc astfel de societăți, pentru a le determina să țină seama de interesele pe termen lung ale întreprinderii lor, chestiuni care impun asigurarea unui nivel ridicat de protecție a libertății de exprimare și, prin urmare, acordarea unei marje reduse de apreciere statelor contractante (a se vedea jurisprudența citată supra, pct. 38).

44. În continuare, Curtea observă că C.R. era directorul uneia dintre cele mai importante întreprinderi românești la momentul faptelor, funcție care, în circumstanțele particulare ale cauzei, îl expunea la o examinare atentă a acțiunilor sale, întrucât limitele criticii admisibile erau mai largi în cazul său [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Steel și Morris*, citată anterior, pct. 94, și *Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei (nr. 2)*, nr. 10520/02, pct. 36, 14 decembrie 2006].

45. În speță, fără a constata vreo repercusiune concretă asupra vieții private a lui C.R., Tribunalul Vâlcea, a cărui decizie a fost confirmată în totalitate în apel (supra, pct. 20) și în recurs (supra, pct. 21), și-a concentrat analiza asupra consecințelor negative pe care le-au avut afirmațiile societății reclamante asupra imaginii societății Oltchim și asupra războiului mediatic, care a generat în mediul de afaceri o atmosferă de neîncredere legată de Oltchim (supra, pct. 15-18). Tribunalul a făcut referire la C.R., înfățișându-l drept o persoană publică ce se bucura de o anumită notorietate în mediul de afaceri și căreia i s-a atribuit o imagine negativă în opinia publică (supra, pct. 15), dar nu a ținut seama de criteriile care reies din jurisprudența Curții citată la punctele 38-41 de mai sus. În special, judecătorii români nu au examinat dacă declarațiile societății reclamante au contribuit la o dezbatere de interes general și nu au ținut seama în mod corespunzător dacă C.R. a participat activ la dezbaterile din mass-media, de posibila veridicitate a declarațiilor sale și de forma acestora. În plus, Curtea constată că instanțele interne nu au admis că litigiul avea ca obiect un conflict între dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la protecția reputației (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Dyundin împotriva Rusiei*, nr. 37406/03, pct. 33, 14 octombrie 2008).

46. În aceste circumstanțe și având în vedere contextul cauzei, Curtea consideră că motive serioase justifică înlocuirea opiniei instanțelor interne cu propria opinie (a se vedea, în special, jurisprudența citată supra, pct. 40 *in fine*).

47. Curtea observă în special că majoritatea informațiilor comunicate priveau aspecte financiare susceptibile să aibă un impact asupra patrimoniului societății reclamante: decizia de a proceda la o majorare a capitalului prin conversia în acțiuni a creanței statului, ceea ce, potrivit societății reclamante, implica un ajutor de stat interzis de legislația europeană (supra, pct. 6 și 8); acumularea de către societate a unor datorii considerabile (supra, pct. 6); capitalizarea reală semnificativ mai mică decât cea anunțată de conducere și riscul scăderii participației acționarilor minoritari în cazul unei majorări a capitalului prin conversia datoriei în acțiuni (supra, pct. 7); lipsa transparenței conducerii și incapacitatea acesteia de a găsi soluții viabile pentru societate, riscul unor pierderi financiare foarte mari, care expuneau societatea la faliment, și necesitatea de a restructura societatea înainte de a continua investițiile (supra, pct. 8).

48. În ceea ce privește contextul declarațiilor societății reclamante, Curtea constată că acestea fac parte dintr-un conflict mediatic între cele două societăți, care a implicat acuzații reciproce și răspunsurile directorilor acestora. Astfel, societatea reclamantă a fost acuzată de C.R. că a acționat asemenea unui cal troian (supra, pct. 9), că a încercat să scadă valoarea Oltchim (supra, pct. 10) și că a fost gestionată de colaboratori ai serviciilor secrete, care și-au făcut studiile în fosta URSS și care au acționat în interesul anumitor cercuri rusești (supra, pct. 13). În plus, în ceea ce privește decizia de majorare a capitalului Oltchim prin conversia creanței statului în acțiuni,

operațiune pe care societatea reclamantă o considera ilegală, Curtea observă că, potrivit concluziei Comisiei Europene, nu era vorba despre un ajutor incompatibil cu normele UE în materie (supra, pct. 25-26). Totuși, aceasta subliniază că finanțarea publică acordată ulterior societății Oltchim a fost sancționată de Comisia Europeană (supra, pct. 27), ceea ce putea justifica parțial temerile exprimate de societatea reclamantă cu privire la nerespectarea de către conducerea Oltchim a legislației europene în domeniul ajutoarelor de stat (supra, pct. 30).

49. În ceea ce privește informațiile referitoare la o acumulare foarte mare de datorii și la riscul de faliment, acuzațiile societății reclamante nu erau lipsite de temei faptic și nimic nu indică faptul că/ aceasta a divulgat informații inexacte în mod deliberat sau imprudent. În plus, nici instanțele naționale, nici Guvernul nu au contestat caracterul real al acestor informații (supra, pct. 15, 35-36). De asemenea, Curtea constată că preocupările exprimate de societatea reclamantă nu erau nefondate, având în vedere că procedura de lichidare judiciară a Oltchim a fost deschisă la câțiva ani după condamnarea acesteia (supra, pct. 28).

50. În plus, Curtea observă că nu păreau să existe divergențe între părți în ceea ce privește situația financiară dificilă a Oltchim și că aceasta constituia o informație publică (supra, pct. 6 și 24 *in fine*).

51. De asemenea, aceasta constată că toate motivele invocate de Tribunalul Vâlcea pentru justificarea condamnării societății reclamante (utilizarea unor informații confidențiale, săvârșirea unor acte de concurență neloială și desfășurarea unei campanii de denigrare cu scopul de a împiedica o majorare de capital) au fost infirmate prin hotărâri judecătorești definitive, pronunțate în urma procedurii inițiate de Oltchim împotriva societății reclamante (supra, pct. 22-24). Cu alte cuvinte, împotriva acesteia nu a fost reținută nicio încălcare de natură civilă sau penală în ceea ce privește aspectele evidențiate de Tribunalul Vâlcea (supra, pct. 15-18). Prin urmare, probele depuse la dosar nu permit să se concluzioneze că declarațiile societății reclamante erau lipsite de orice temei faptic sau că se bazau pe informații false sau înșelătoare.

52. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că nu există suficiente probe care să confirme argumentul Guvernului potrivit căruia societatea reclamantă dorea să creeze o stare de panică și, astfel, să lezeze interesele comerciale ale Oltchim (supra, pct. 36). Aceasta apreciază că intenția societății reclamante era mai degrabă să inițieze o dezbatere cu privire la problema conducerii întreprinderii în care deținea o participație decât să periclitaze succesul comercial și viabilitatea întreprinderii pentru acționarii și angajații săi și pentru binele economic în sens larg. Așadar, discursul acesteia pare să fi fost motivat de dorința de a exercita un control activ asupra întreprinderii, cu scopul de a-și îmbunătăți guvernanta și de a favoriza crearea de valoare pe termen lung.

53. În ceea ce privește forma declarațiilor în litigiu, Curtea observă că declarațiile societății reclamante au fost reproduse și difuzate fie în articole

de presă redactate de jurnaliști, fie în cadrul unei conferințe de presă organizate de societatea reclamantă (supra, pct. 6, 7, 8 și 12). În ceea ce privește articolele de presă, Curtea relevă că declarațiile în litigiu au fost făcute verbal și, ulterior, au fost raportate de presă și că, prin urmare, se poate presupune că, într-un astfel de context, nu exista nicio posibilitate ca societatea reclamantă să le reformuleze, să le cizeleze sau să le retragă înainte de publicare [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nilsen și Johnsen împotriva Norvegiei* (MC), nr. 23118/93, pct. 48, CEDO 1999-VIII]. În mod similar, faptul că unele dintre declarațiile menționate au fost făcute în timpul unei conferințe de presă a privat societatea reclamantă de posibilitatea de a le completa sau de a le retrage înainte de a fi făcute publice (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, nr. 2034/07, pct. 54 *in fine*, CEDO 2011). Analizând limbajul folosit de societatea reclamantă, Curtea constată că acesta nu dezvăluia detalii privind viața privată a lui C.R. și nici nu conținea expresii sau afirmații injurioase ori acuzații lipsite de temei faptic (a se vedea în special jurisprudența citată la punctul 39 *in fine* de mai sus), dar că acesta exprima în principal opinii cu privire la modul în care C.R. gestiona activitatea Oltchim (supra, pct. 43).

54. În ceea ce privește sancțiunea impusă, Curtea observă că societatea reclamantă susține că principalul efect al sancțiunii a fost limitarea drepturilor sale în calitate de acționar minoritar al Oltchim (supra, pct. 34 *in fine*). Deși sancțiunea aplicată în speță a fost doar simbolică și nu a avut niciun impact financiar asupra societății reclamante (supra, pct. 15), Curtea constată că aceasta putea să aibă un efect disuasiv (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Tatár și Fáber împotriva Ungariei*, nr. 26005/08 și 26160/08, pct. 41, 12 iunie 2012).

55. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că, în speță, instanțele interne nu au pus în balanță în mod corespunzător necesitatea de a proteja reputația lui C.R. și necesitatea de a asigura respectarea normelor Convenției în temeiul cărora trebuie să existe motive foarte serioase pentru a justifica impunerea de restricții privind libertatea de exprimare, în cadrul dezbaterilor privind chestiuni de interes public (a se vedea jurisprudența citată supra, pct. 38) referitoare la o întreprindere importantă.

56. Rezultă că exercițiul de punere în balanță a intereselor concurente, efectuat de instanțele naționale, nu s-a bazat suficient pe criteriile ce reies din jurisprudența citată la punctul 40 de mai sus (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ibragim Ibragimov și alții împotriva Rusiei*, nr. 1413/08 și 28621/11, pct. 107-111, 28 august 2018). În plus, aceste instanțe nu au menținut un echilibru just între, pe de o parte, necesitatea de a-i păstra reputația lui C.R. și, pe de altă parte, necesitatea de a proteja libertatea de exprimare a societății reclamante.

57. Prin urmare, a fost încălcat art. 10 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

58. Societatea reclamantă impută autorităților naționale faptul că nu i-au protejat dreptul la respectarea reputației împotriva atingerii care ar rezulta din declarațiile publice făcute de C.R. cu privire la aceasta. Aceasta invocă art. 8 din Convenție, ale cărui părți relevante în speță sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie [...]

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Argumentele părților

1. Guvernul

59. Guvernul susține că dreptul la respectarea reputației este un drept personal care, în opinia sa, este o componentă a identității personale și a integrității psihologice ale unei persoane și de care nu pot beneficia persoanele juridice. Acesta consideră că atingerea adusă reputației unei întreprinderi ar putea avea doar consecințe de natură comercială, care, în acest caz, ar intra sub incidența art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Pentru aceste motive, Guvernul apreciază că cererea trebuie să fie declarată inadmisibilă pe motiv de incompatibilitate *ratione materiae*.

60. Întrucât societatea reclamantă nu a demonstrat existența unei atingeri semnificativ aduse dreptului său la respectarea reputației, având în vedere că sancțiunea impusă era simbolică, Guvernul consideră, de asemenea, că aceasta nu poate fi considerată o „victimă” în sensul art. 35 din Convenție. Acesta arată că societatea în cauză și-a sporit participația la capitalul Oltchim chiar și după impunerea sancțiunii în litigiu. Acesta adaugă că articolele de presă aflate la originea sancțiunii în litigiu se refereau, de asemenea, la W.Z., un director al societății reclamante, care nu era reclamant în fața Curții. Pentru toate aceste motive, Guvernul solicită Curții să declare acest capăt de cerere inadmisibil din cauza incompatibilității *ratione personae*.

2. Societatea reclamantă

61. Societatea reclamantă solicită Curții să respingă cele două excepții ridicate de Guvern. În ceea ce privește prima excepție, aceasta susține că noțiunea de viață privată, în sensul art. 8 din Convenție, nu se pretează unei definiții exhaustive și că excluderea întreprinderilor din domeniul de aplicare al acestui articol ar echivala cu un tratament discriminatoriu. Aceasta precizează că art. 8 din Convenție a fost deja aplicat de Curte în privința

relațiilor de afaceri care implică persoane particulare. Aceasta adaugă că, atunci când persoane juridice invocă dreptul la libertatea de exprimare, Curtea pune în balanță acest drept și dreptul concurent la respectarea reputației.

62. În ceea ce privește cea de-a doua excepție formulată de Guvern, societatea reclamantă răspunde că grupul economic din care făcea parte și care beneficia de o poziție foarte importantă pe piața mondială a produselor chimice nu mai era perceput, în relațiile sale de afaceri, ca un partener fiabil și de încredere pe piața românească și că, în urma declarațiilor în litigiu făcute de C.R., planurile sale concrete de dezvoltare au fost blocate. Aceasta adaugă că au existat aceleași repercusiuni în ceea ce privește proprii investitori și potențialii parteneri de afaceri internaționali.

B. Motivarea Curții

63. Curtea apreciază că nu este necesar să analizeze dacă reputația unei întreprinderi intră sub incidența noțiunii de „viață privată” în sensul art. 8 § 1 din Convenție [a se vedea, în special, *Firma EDV für Sie, E/S Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs GmbH împotriva Germaniei* (dec.), nr. 32783/08, pct. 23, 2 septembrie 2014, în care această chestiune a fost lăsată deschisă] și dacă, în speță, societatea reclamantă a făcut obiectul unor prejudicii aduse reputației sale, care au atins pragul de gravitate necesar pentru ca art. 8 să fie aplicabil. În fapt, chiar presupunând că această dispoziție ar fi aplicabilă, capătul de cerere formulat de societatea reclamantă este, în orice caz, inadmisibil ca vădit nefondat, din motivele expuse mai jos.

64. În speță, societatea reclamantă se plânge că statul nu i-a protejat reputația împotriva declarațiilor publice făcute de C.R. cu privire la aceasta, ceea ce i-ar fi diminuat șansele de a-și dezvolta afacerile pe piața românească și ar fi adus atingere reputației sale, de care susținea că se bucura în rândul partenerilor comerciali internaționali.

65. Curtea reamintește că a constatat deja că dreptul la reputație este un drept protejat de art. 8 din Convenție și că statele au obligația pozitivă de a asigura protecția acestuia (*Karakó împotriva Ungariei*, nr. 39311/05, pct. 18, 28 aprilie 2009). De asemenea, aceasta face referire la principiile enunțate la punctul 40 de mai sus și reamintește că a stabilit o serie de criterii pentru punerea în balanță a dreptului la libertatea de exprimare, garantat la art. 10 din Convenție, și dreptul la respectarea vieții private, astfel cum este prevăzut la art. 8 din Convenție. Un alt element deosebit de important în speță, care permite aprecierea justificării unei declarații atacate, este distincția dintre declarațiile de fapt și judecățile de valoare (a se vedea, în special, jurisprudența citată supra, pct. 39 *in fine*).

66. Curtea reamintește că, pentru a-și îndeplini obligația pozitivă de a garanta drepturile unei persoane prevăzute la art. 8, este posibil ca statul să trebuiască să restrângă într-o anumită măsură drepturile garantate de art. 10 unei alte persoane. Atunci când examinează necesitatea unei restricții într-o

societate democratică, în vederea „protecției reputației sau a drepturilor altora”, Curții i se poate solicita să verifice dacă autoritățile naționale au păstrat un echilibru just în cadrul protejării a două valori garantate de Convenție și care pot fi în conflict [*Bédat împotriva Elveției* (MC), nr. 56925/08, pct. 74, 29 martie 2016]. Curtea reamintește, de asemenea, că alegerea măsurilor care pot garanta respectarea art. 8 din Convenție în relațiile dintre indivizi ține, în principiu, de marja de apreciere a statelor contractante, indiferent dacă obligațiile care îi revin statului sunt pozitive sau negative [*Odièvre împotriva Franței* (MC), nr. 42326/98, pct. 46, CEDO 2003-III]. În mod similar, în temeiul art. 10 din Convenție, statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a examina necesitatea și amploarea unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare protejate de această dispoziție (*Tammer împotriva Estoniei*, nr. 41205/98, pct. 60, CEDO 2001-I).

67. Revenind la circumstanțele cauzei, Curtea observă, în primul rând, că societatea reclamantă îi imputa lui C.R. că a făcut declarații în presă, în care a acuzat-o că era responsabilă pentru situația economică precară a Oltchim, că s-a opus în mod fraudulos conversiei în acțiuni a datoriei către stat și că a încercat să deprecieze activitatea întreprinderii (supra, pct. 14).

68. Curtea observă, în continuare, că afirmațiile lui C.R. au răspuns la criticile formulate de societatea reclamantă cu privire la modul de gestionare a întreprinderii Oltchim (supra, pct. 6-7, 9-11 și 13). Din motivarea hotărârilor pronunțate de instanțele interne reiese că C.R., în calitate sa de președinte-director general, a încercat să apere interesele Oltchim și, astfel, a exprimat mai multe opinii cu privire la activitățile societății reclamante, cu scopul de a-și calma și liniști partenerii de afaceri și de a le restabili încrederea (supra, pct. 16). În același context, C.R. a încercat, de asemenea, să își apere conducerea întreprinderii, ca urmare a imaginii negative pe care o prezentase societatea reclamantă cu privire la competențele sale manageriale (supra, pct. 15). Din această cauză, Curtea consideră că afirmațiile în litigiu aveau ca obiect o chestiune de interes general care privește libera circulație a informațiilor și ideilor în domeniul activităților unor importante societăți comerciale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Steel și Morris*, citată anterior, pct. 95).

69. În ceea ce privește notorietatea persoanei în cauză, Curtea constată că societatea reclamantă era o întreprindere importantă, care deținea numeroase situri industriale în Europa și, în același timp, era acționar al Oltchim, o întreprindere cotate la bursă, care deținea cea mai mare uzină chimică din România (supra, pct. 4), ceea ce o expunea la o examinare atentă a acțiunilor sale, întrucât limitele criticii admisibile erau mai largi în cazul acesteia (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Steel și Morris*, citată anterior, pct. 94, și, *mutatis mutandis*, *Verlagsgruppe News GmbH*, citată anterior 36).

70. În ceea ce privește conținutul declarațiilor în litigiu, Curtea observă că societatea reclamantă era acuzată de C.R. că s-a opus privatizării Oltchim pentru a deveni ulterior acționar majoritar al acestei întreprinderi (supra,

pct. 6 și 7); că a acționat împotriva intereselor Oltchim, cumpărând unul dintre concurenții săi din Polonia (supra, pct. 7 și 9); că a dorit să blocheze dezvoltarea Oltchim și să determine închiderea acesteia (supra, pct. 10-11); că a folosit informații confidențiale în detrimentul Oltchim, sau că a spionat-o prin intermediul unor manageri care ar fi fost colaboratori ai serviciilor secrete (supra, pct. 13).

71. Curtea constată că majoritatea afirmațiilor lui C.R. se refereau la aspecte legate de o eventuală confruntare concurențială între întreprinderea pe care o conducea și societatea reclamantă. Aceste afirmații reflectau temerile acestui director legate de posibilitatea ca societatea reclamantă să preia controlul asupra Oltchim, să utilizeze participația sa în consiliul de administrație pentru a profita de oportunități de afaceri sau chiar ca aceasta să dorească lichidarea întreprinderii românești, pentru a-și consolida poziția dominantă în același sector de activitate. În acest context și având în vedere jurisprudența citată la punctele 38-41 de mai sus, Curtea consideră că aceste afirmații, chiar dacă implică o anumită doză de exagerare, sunt echivalente unor judecăți de valoare. În ceea ce privește afirmațiile referitoare la apartenența W.Z., P. și Z la serviciile secrete (supra, pct. 13), Curtea constată că aceste afirmații nu priveau societatea reclamantă, ci trei dintre managerii acesteia. Aceștia din urmă ar fi putut, dacă ar fi dorit, să sesizeze instanțele interne cu o acțiune în angajarea răspunderii civile delictuale a lui C.R. în această privință (supra, pct. 29).

72. În ceea ce privește forma declarațiilor în litigiu, Curtea observă că acestea au fost reproduse și difuzate în articole de presă redactate de jurnaliști, context în care societatea în cauză nu avea posibilitatea să le reformuleze, să le cizeleze sau să le retragă înainte de publicare (a se vedea jurisprudența citată supra, pct. 53).

73. În cele din urmă, în ceea ce privește consecințele acestor afirmații, Curtea reamintește că a făcut o distincție între o atingere adusă reputației comerciale a unei întreprinderi, care nu are o dimensiune morală, și o atingere adusă reputației unei persoane (fizice), care privește statutul acesteia și implicit demnitatea sa (*Uj împotriva Ungariei*, nr. 23954/10, pct. 22, 19 iulie 2011, și *Magyar Tartalomsgálgaltatók Egyesülete și Index.hu Zrt împotriva Ungariei*, nr. 22947/13, pct. 84, 2 februarie 2016). În speță, în lipsa unor elemente de probă suficiente care să demonstreze impactul afirmațiilor lui C.R. asupra șanselor societății reclamante de a-și continua investițiile pe piața românească sau de a acționa în calitate de partener de afaceri internațional (supra, pct. 62), Curtea nu poate face speculații privind posibilul prejudiciu suferit în această privință.

74. În lumina celor de mai sus, Curtea apreciază că autoritățile naționale nu și-au depășit marja de apreciere și nu și-au încălcat obligația pozitivă de a-i garanta societății reclamante dreptul la respectarea efectivă a reputației sale.

Prin urmare, concluzionează că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și art. 35 § 4 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

75. În conformitate cu art. 41 din Convenție:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

76. Societatea reclamantă solicită repararea prejudiciului moral pe care consideră că l-a suferit. Aceasta lasă la aprecierea Curții stabilirea sumei acordate cu acest titlu.

77. Guvernul consideră că societatea reclamantă nu a respectat cerințele impuse la art. 60 § 1 și art. 60 § 2 din Regulamentul Curții și îi solicită Curții să respingă pretențiile acesteia.

78. Curtea constată că societatea reclamantă solicită despăgubiri pentru prejudiciul moral, a căror valoare o lasă la aprecierea Curții. Dând dovadă de o anumită flexibilitate în ceea ce privește prejudiciul moral, Curtea a acceptat deja să examineze pretențiile a căror valoare nu a fost precizată de reclamanti, întrucât acest tip de prejudiciu nu se pretează unui calcul exact sau unei cuantificări precise [*Nagmetov împotriva Rusiei* (MC), nr. 35589/08, pct. 72, 30 martie 2017].

79. Totuși, având în vedere circumstanțele speței, Curtea consideră că o constatare a unei încălcări constituie în sine o reparație echitabilă suficientă pentru orice prejudiciu moral pe care l-ar fi putut suferi societatea reclamantă.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din Convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. *hotărăște* că a fost încălcat art. 10 din Convenție;
3. *hotărăște* că prezenta hotărâre constituie în sine o reparație echitabilă suficientă pentru orice prejudiciu pe care l-ar fi putut suferi societatea reclamantă.

HOTĂRÂREA PETRO CARBO CHEM S.E. împotriva ROMÂNIEI

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 30 iunie 2020, în
temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulament.

Andrea Tamietti
Grefier

Yonko Grozev
Președinte